

JEHANNE

Van **Simone van der Vlucht** verschenen bij Lemniscaat:

De amulet
Bloedgeld
De guillotine
Zwarte sneeuw
Jehanne

De amulet kreeg een Eervolle Vermelding van de Nederlandse Kinderjury 1996 en *Bloedgeld* een Eervolle Vermelding van de Jonge Jury 1999. *De guillotine* ontving een Eervolle Vermelding van de Zoenjury 2000 en werd genomineerd door de Jonge Jury 2001. *Zwarte sneeuw* werd geselecteerd voor de longlist van de Gouden Uil 2001.

Simone van der Vlugt

Jehanne

Lemniscaat Rotterdam

Voor Ivo

*Dit boek is tot stand gekomen met steun van de
Stichting Fonds voor de Letteren.*

Omslag: Roelof van der Schans
© Lemniscaat b.v. Rotterdam 2001
ISBN 90 5637 343 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Druk: Drukkerij Haasbeek b.v., Alphen aan den Rijn
Bindwerk: Boekbinderij Spiegelenberg b.v., Zoetermeer

*Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en
verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor
onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.*

Frankrijk, juli 1425

Jehanne plukt de strootjes uit haar donkere haar en kijkt uit over de glooiende velden, goudgeel onder het felle zonlicht. Het is hooitijd; heel Domremy is op de been. Overal, tot voorbij het dorp, ziet ze gebogen ruggen en blikerende zeisen.

Waar blijft haar vader?

Pas toen ze dorst kregen hadden ze ontdekt dat ze hun wijnzakken waren vergeten, zodat er iemand terug naar huis moest om ze te halen.

‘Ik ga wel; dan breng ik meteen de volle kar weg,’ had Jacques d’Arc tegen zijn kinderen gezegd.

Jehanne krabt over haar arm, waar het kriebelende hooi rode vlekjes heeft achtergelaten. Pierre, Jean en Cathérine werken stug door.

‘Allez, Jehanne,’ spoort Cathérine haar zusje aan.

‘Daar heb je Mengette,’ wijst Jehanne. ‘Waarom loopt ze zo hard?’ Ze kijkt naar Mengette, haar vriendin, die met opgeschorte rokken over de landweg holt. Iets in haar manier van doen maakt dat Jehanne verontrust blijft kijken.

Mengette schreeuwt haar iets toe, wild zwaaiend met haar armen. Er is iets mis. Er is iets helemaal mis. Jehanne rent Mengette tegemoet, terwijl achter haar Jean, Pierre en Cathérine zich oprichten. ‘De Godons! De Godons komen!’ Mengette blijft buiten adem voor Jehanne staan.

Jehannes ogen vliegen naar de velden verderop, aan de overkant van het riviertje dat langs hun dorp kronkelt.

‘Waar! Waar dan?!’

‘Een stofwolk, dáár!’ Mengette wijst hijgend naar de oude Romeinse weg.

In de verte komt een stofwolk van een onheilspellende omvang snel dichterbij. Dat zijn geen pelgrims die van de weg zijn geraakt, en ook geen gewone dieven en struikrovers, want die berijden geen paarden. Het kan niet anders of het is een Engels-Bourgondische soldatenbende die regelrecht op Domremy af galoppeert. Verlamd van schrik kijkt Jehanne toe.

‘De Godons...’ fluistert ze en slaat een kruis.

De andere arbeiders op de velden hebben het onraad ook bespeurd en binnen de kortste keren barst er een paniekerig geschreeuw los. De vrouwen nemen hun rokken bijeen en rennen in de richting van het dorp, of naar de beschutting van het bos.

Jean, Pierre en Cathérine zijn Jehanne achternagehold en houden hijgend naast haar halt.

‘Wat moeten we doen?’ zegt Cathérine, haar ogen strak op de naderende stofwolk gericht.

‘Pierre, breng de meisjes in veiligheid. Ik waarschuw papa en maman!’ Jean aarzelt geen moment, maar rent de dorpsweg in die naar zijn ouderlijk huis voert.

‘Ik ga ook naar huis!’ Mengette begint in de richting van het dorp te hollen.

‘Mengette! Nee!’ roept Cathérine, maar Mengette luistert niet.

‘Snel! Het bos in!’ zegt Pierre gejaagd.

Jehanne en Cathérine schorten hun rode jurken wat op en haasten zich achter hun broer aan, het schuin oplopende veld over. Aan de rand ervan begint een donker eikenbos. Jehanne holt ernaar toe, af en toe over haar schouder achteromkijkend. Vanuit Domremy klinkt een afschuwelijk gegil en gejammer.

Cathérine heeft de rand van het bos al bereikt. Jehanne en Pierre beklimmen het laatste stukje van het hellende veld en struikelen achter haar aan. Ze laten zich onmiddellijk plat op de grond vallen. Verscholen in het struikgewas komen ze op adem.

Tot nu toe is het oorlogsgeweld, dat al meer dan tachtig jaar woedt, grotendeels aan hen voorbijgegaan. In de wat afgelegen provincie Lorraine dringen slechts berichten door van wat zich in andere delen van Frankrijk afspeelt. Heel het westen is in handen van de Engelsen en de Bourgondiërs, de Franse bondgenoten van de Engelsen. Met alle gevolgen van dien.

Jehanne kijkt in de richting van het dorp.

Er klinkt nog steeds gehuil en gekrijs, en overal stijgen rookpluimen op. Een paar vrouwen vluchten de landweg op waar Jehanne, Cathérine en Pierre net liepen, maar worden achterhaald door soldaten. Twee van hen zijn Engelsen. Hun ruwe ‘goddamn’ – waaraan ze hun bijnaam Godon te danken hebben – klinkt ver over de velden.

Maar er is ook een Bourgondiër bij. Een Fransman die Franse dorpen verwoest! Jehanne kan het niet begrijpen. Geschokt kijkt ze naar het drama dat zich voor haar ogen voltrekt. De soldaten halen de vrouwen in; ze laten de oudere vrouwen gaan en achtervolgen twee meisjes die het veld in zijn gevlucht.

Jehanne ziet hen naar boven zwoegen, op weg naar het bos. Ze halen het niet. De soldaten drijven hun paarden tussen de hooischelven door en halen de meisjes in. Ze springen van hun paarden, gooien de meisjes op de grond en vallen over hen heen.

Jehanne houdt haar gezicht dicht bij de grond. Ze ruikt haar eigen angstzweet. Ze kan zichzelf dwingen om niet te kijken, maar het gehuil van de meisjes kan ze onmogelijk buitensluiten. Ze kent hen. Ze kent hen alletwee. Ze zijn jonger dan zij, nog geen dertien; Colette is pas tien jaar. Hun hoge angstkreten doen Jehanne rillen. ‘Mon Dieu,’ fluistert Cathérine ontdaan.

Pierres gezicht lijkt wel uit steen gehouwen. Heel even kijkt hij op, dan staart hij meteen weer naar de grond. Jehanne stoot hem aan. ‘Ze zullen toch niet het bos in komen?’ vraagt ze schor.

Hoewel hij dat onmogelijk zeker kan weten, schudt Pierre zijn hoofd. ‘Natuurlijk niet.’

De soldaten zijn klaar met de twee meisjes en komen overeind. Ze slingeren zich op hun paarden en rijden terug naar het dorp. De meisjes blijven bewegingloos liggen. Jehanne hoort hen zacht huilen. Na enige tijd komen ze overeind en strompelen, op een andere plaats, alsnog het bos in.

‘Maman!’ zegt Cathérine opeens schor. ‘Ze was helemaal alleen thuis!’

‘Jean en papa waren vast op tijd bij haar,’ zegt Jehanne vlug. Aan andere mogelijkheden wil ze niet denken.

Vanaf de hooggelegen heuvel ziet ze dat de kerk in brand staat, evenals de meeste huizen. In de verte trekken de soldaten weg; het vee uit het dorp voeren ze met zich mee, en verder alles wat ze op hun paarden kunnen meenemen.

Jehanne, Pierre en Cathérine komen overeind en steken het veld over, naar de weg. Aarzelend slaan ze de dorpsstraat in, bang voor wat ze zullen aantreffen.

Van Domremy is niet veel meer over. Door de rieten dakbedekkingen waarmee de meeste huizen overtrokken zijn, heeft het vuur razendsnel om zich heen kunnen grijpen.

Jehanne, Cathérine en Pierre lopen langzaam het dorp in.

Hooischuren staan in brand en veroorzaken grote rookkolommen boven het dorp.

Mannen en vrouwen lopen zoekend rond, de ontzetting nog in hun ogen. Kinderen staan huilend langs de kant van de weg of naast de smeulende resten van hun ouderlijk huis. Kippen liggen vertrapt door paardenhoeven in de modder en nergens loopt meer een varken rond: ze zijn allemaal meegevoerd door de soldaten.

Jehanne ziet pastoor Fronté lopen; hij bedekt een bloedende hoofdwond met zijn hand. Opeens ontwaakt ze uit haar verdooving en holt naar huis, Cathérine en Pierre vlak achter zich aan. ‘Maman!’ gilt ze terwijl ze het erf op rent. Tot haar onuitsprekelijke opluchting staat haar ouderlijk huis nog overeind. Als dorps­hoofd bewoont Jacques d’Arc een van de weinige stenen huizen van Domremy.

‘Jacques! Daar zijn ze! Cathérine, Jehannette! Pierre!’ Moeder Isabelle staat in de overhoop gegooide woonkamer en vliegt naar buiten als ze haar zoon en dochters ziet.

Huilend vallen ze elkaar om de hals.

‘Maman, is alles goed met je?’ zegt Cathérine dringend.

‘Ja lieverd, je vader was bij me,’ stelt Isabelle haar oudste dochter gerust. Ze kijkt naar Jehanne, trekt haar naar zich toe en werpt een snelle, onderzoekende blik op haar bleke gezicht.

‘We konden ons op tijd verschuilen in het bos,’ zegt Jehanne zacht.

‘De soldaten kwamen en toen – o maman, die arme Colette!’

‘Stt, stt, stil maar... We mogen God danken dat hij ons bewaard heeft.’

‘God zou ons beter eens te hulp kunnen schieten,’ zegt Jean bitter.

‘Hij laat dit allemaal maar gebeuren! Hoe lang is het nu al oorlog? Zolang als ik leef! Zolang als papa leeft! Toen zijn vader werd geboren vielen de Engelsen Frankrijk al binnen. Aan wiens kant staat Hij eigenlijk?’

‘Aan onze kant natuurlijk. Anders hadden we toch allang een Engelse koning gehad,’ zegt Jehanne.

Jean haalt zijn schouders op.

‘Ik ga kijken wat ik kan doen in het dorp,’ zegt hij en loopt het erf af.

Jehanne en Cathérine helpen hun moeder het huis opruimen. Dat bestaat maar uit twee kamers: de ene kamer is woonkamer en keuken, de andere dient als slaapkamer. Op de lemen vloer ligt

gedroogd gras. Aan de zoldering hingen grote stukken spek en ham, die zo door de rook een heerlijke smaak krijgen, maar nu zijn de balken leeg.

‘Alles is weg,’ zegt Isabelle moedeloos. ‘Het tin, het zilver, al ons voedsel. We kunnen weer helemaal opnieuw beginnen.’

‘Het is eerder gebeurd en het zal nog wel vaker gebeuren,’ zegt Cathérine gelaten. ‘Hebben ze ons spaargeld ook gevonden, maman?’

‘Goddank niet. Dat ligt veilig onder de stookplaats.’

‘Ik ga naar Mengette en Hauviette,’ zegt Jehanne als ze alles hebben opgeruimd. Ze maakt zich zorgen om haar vriendinnen, vooral om Mengette, die het gevaar recht tegemoet liep. Ze loopt vlug de tuin uit, het dorp in, in het voorbijgaan een blik op de kerk werpend. De brand is gelukkig tijdig geblust, want de muren staan nog overeind. Alleen de houten deur is verkoold en de glas-in-loodramen zijn gesprongen door de hitte. Zouden de Godons in de kerk ook zo huisgehouden hebben?

Jehanne houdt van het oude dorpskerkje. Ze is er gedoopt, ze woont er al dertien jaar de missen bij en tussendoor komt ze er ook graag om te bidden, of om zich even terug te trekken. Dan kijkt ze naar het beeld van Sainte-Marguérite, dat altijd zo vriendelijk op haar neerkijkt.

Er gaat warmte en troost uit van het halfdonkere kerkje, met zijn geur van wierook en brandende kaarsen.

Jehanne stapt voorzichtig langs de verkoelde deur. Haar ogen moeten even wennen aan het halfduister en ze blijft heel stil staan, tot ze de heiligenbeelden van elkaar kan onderscheiden. Voor in de kerk klinkt gerucht.

‘Vader Fronté?’

Jehanne loopt tussen de banken door naar het altaar, waarachter pastoor Guillaume Fronté op zijn knieën op de plavuizen ligt. Even kijkt hij verschrikt, maar dan herkent hij Jehanne.

‘Ah, Jehannette! Ben jij het, kind. Is alles goed met je?’ De pastoor komt overeind en neemt Jehanne met een vlugge blik op.

‘Ik kon vluchten.’

‘God zij dank.’

De pastoor kijkt naar het gat in de vloer waar hij zojuist op zijn knieën lag.

‘Wat bent u aan het doen?’ vraagt Jehanne verbaasd.

‘Ik graaf de kerkschatten weer op die ik hier verborgen heb. Kijk maar, deze tegel ligt los. Als er gevaar dreigt, kan ik alles snel begraven. Gelukkig had ik daar nog net de tijd voor.’

Jehanne knielt neer bij het gat in de grond. Daar liggen, gewikkeld in een rode doek, de kostbare voorwerpen waar ze haar leven lang tijdens de kerkdiensten naar heeft zitten kijken. Het zijn heilige voorwerpen die haar lief zijn, die bij deze kerk horen.

‘Gelukkig dat de Godons ze niet in handen hebben gekregen,’ zegt ze zacht en zet een zilveren kandelaar op het altaar. ‘En wat slim van u om al die kostbaarheden hier te verstoppen!’

De pastoor schuift de tegel weer op zijn plaats en veegt het zweet van zijn voorhoofd.

‘Ik ben eens in Sainte-Cathérine-de-Fierbois geweest,’ zegt hij. ‘Daar schijnt een zwaard achter het altaar begraven te liggen. Een of ander oud zwaard waar Charlemagne mee gestreden zou hebben, en dat hij achter het altaar begroef om Sainte-Cathérine te danken voor haar bescherming. Daar moest ik aan denken toen de Bourgondiërs hier voor de eerste keer binnenvielen. Ik heb meteen ook zo’n schuilplaats voor de kerkschatten gemaakt.’

‘De Bourgondiërs,’ herhaalt Jehanne bitter. ‘Ik begrijp niet hoe ze de kant van de Engelsen kunnen kiezen. Het zijn toch Fransen? Ze kunnen toch niet echt willen dat Frankrijk Engels gebied wordt?’

Vader Fronté kijkt naar het Christusbeeld aan de wand.

‘Dat zal ook niet gebeuren. Hij zal het niet toestaan. Frankrijk is

van onze dauphin en hij alleen zal op een dag tot koning gezalfd worden. Je herinnert je de profetie van Marie d'Avignon toch wel?' Jehanne knikt.

'Zij wist dingen die niemand kon weten zonder de tussenkomst van Onze Lieve Heer,' zegt vader Fronté. 'En ze heeft voorspeld dat op een dag een jonge maagd Frankrijk van zijn vijanden zal verlossen. Ik weet niet wat ik daarvan moet geloven, maar er is ook sprake van in een heel oude legende... Nou ja, daar wachten we dan maar op.'

'Mijn grootmoeder had het ook weleens over die legende,' zegt Jehanne.

'Jaja, vooral oude mensen hebben daar lange tijd hun hoop op gevestigd. Hun hele leven, kun je wel zeggen. Tachtig jaar oorlog... Die maagd moet nu snel komen voor het te laat is.'

Jehanne kijkt de pastoor aandachtig aan. Hij gelooft niet werkelijk in de legende, net zomin als zij. Maar dat hardop toegeven doet niemand. Waar moeten ze anders hun hoop nog op vestigen?

In de dagen daarna valt het Jehanne zwaar om te begrijpen waarom God zoveel rampspoed over hun dorp heeft gebracht. Mengette is verkracht, een van Hauviettes kleine zusjes is vertrappt onder de paardenhoeven. De bewoners van de armelijke hutten aan de rand van het dorp zijn dakloos en berooid. Het is moeilijk om in Gods genade te geloven als keer op keer alles wat je bezit van je wordt afgenomen.

Maar na een tijdje herneemt het leven in Domremy zijn gewone gang. De doden worden begraven, de gewonden verzorgd, de huizen weer opgebouwd en tussendoor moet de oogst gewoon worden binnengehaald.

Op een warme zondagmiddag ligt Jehanne naast Mengette en Hauviette op haar rug in het veld. Uit het verderop gelegen dorp Maxey klinkt het luiden van de kerkklokken.

‘Waarom zou ik nog naar de kerk gaan,’ zegt Mengette opeens. Jehanne kijkt haar van opzij aan.

‘Ik heb geen mis overgeslagen, nooit! Behalve als ik ziek was. En ik hou me altijd aan de vasten. Ik ben een goed katholiek, maar die ene keer dat ik God echt nodig heb, laat Hij me in de steek!’ gaat Mengette verbitterd door.

Jehanne en Hauviette zwijgen. Ze kijken elkaar alleen even aan. Jehanne steekt haar hand uit en legt hem op Mengettes gebruinde arm. Mengette draait haar gezicht naar haar toe en Jehanne ziet tranen in haar ogen.

‘Ik ga naar huis.’

Mengette komt overeind en loopt zonder een groet het veld af, de zanderige landweg op.

Jehanne richt zich op een elleboog op om haar na te kijken, gaat weer in het gras liggen en staart naar de strakblauwe hemel boven haar. Hauviette kauwt op een takje zuring. Ze spreken geen woord. De zon brandt op Jehannes huid en loom sluit ze haar ogen.

‘Jehanne... Kom naar huis.’

Jehanne opent haar ogen en komt half overeind. Ze kijkt naar Hauviette, die met een rimpel in haar voorhoofd naar de lucht ligt te staren.

‘Hoorde je dat?’ zegt Jehanne verwonderd.

‘Wat?’

‘Iemand zei dat ik naar huis moest gaan.’

Hauviette beschut haar ogen met haar hand tegen het felle zonlicht.

‘Er is hier helemaal niemand,’ zegt ze.

Jehanne gaat staan en kijkt om zich heen. In de golvende velden is niemand te bekennen.

‘Je sliep,’ stelt Hauviette vast.

‘Helemaal niet. Wat gek,’ zegt Jehanne. ‘Nou ja, ik moet inderdaad maar eens naar huis.’

‘Ik ook. Ik loop met je mee,’ zegt Hauviette.

Ze volgen de landweg die door de velden naar het dorp slingert. Bij een van de eerste huizen neemt Hauviette afscheid. Aan de schaduwzijde van de straat loopt Jehanne verder. Haar rode wollen jurk prikt en de zon schijnt warm op haar gezicht. Ze verlangt naar de koelte van het huis.

Een beetje loom loopt ze de tuin van haar ouderlijk huis in en op dat moment hoort ze weer een stem.

‘*Jehanne...*’

Jehanne blijft staan en kijkt om zich heen. Houdt iemand haar voor de gek? Zo te zien is er niemand in de tuin, maar het zou haar niet verbazen als Pierre ergens in een boom zit. Wantrouwig kijkt ze naar de grote boom naast het huis en... verstijft. Het is alsof de zon recht in haar ogen schijnt, zo verblindend is het licht bij de boom. Een grote witte vlek, die, als je er wat langer naar kijkt, uit-een lijkt te spatten in een schitterend, veelkleurig licht.

‘*Jehanne...*’

Het is een mannenstem, zacht en vertrouwenwekkend. Ze kan er geen weerstand aan bieden. Met haar hand boven haar ogen loopt Jehanne in de richting van de boom. Op dat moment ziet ze het gezicht. Het zweeft voor de boom, omgeven door een licht dat zo stralend is dat de gelaatstrekken vervagen en de kleding niet meer is dan een blauw waas.

Jehanne begint te trillen. Ze trilt zo hevig dat haar tanden klapperen. Doodsbang valt ze op haar knieën en vouwt haar handen.

De stem spreekt verder, warm en liefdevol.

‘*Wees niet bang... Ik kom in opdracht van de Heer om je Zijn boodschap door te geven, Jehanne. Spoedig zul je een goddelijke opdracht krijgen.*’

Jehanne durft niet meer op te kijken. Ze buigt zich zo diep dat ze bijna op de grond ligt en ze houdt haar ogen stijf gesloten. Zo ligt ze nog als haar moeder het huis uit komt lopen.

‘Jehanne!’ Verschrikt schiet ze op haar dochter af. ‘Jehanne, ma petite, wat is er aan de hand? Je trilt helemaal!’

Jehanne klampt zich aan haar moeder vast.

‘Hoorde u dat ook, maman?’ fluistert ze.

‘Wat?’

‘Die stem!’

‘Welke stem? Was er iemand in de tuin?’

‘Ja! Nee! Ik bedoel...’ Verward kijkt Jehanne in de richting van de boom. Het licht is verdwenen. Alles wat ze ziet is het zonlicht dat tussen het gebladerte door valt en lichtvlekken op het gras tovert. ‘Het is warm,’ zegt haar moeder begrijpend en ze helpt Jehanne overeind. ‘Kom naar binnen en neem wat water. Kom, weg uit de zon.’

Jehanne loopt met haar moeder mee. Voor ze naar binnen gaat, kijkt ze nog een keer over haar schouder naar de boom. Er is niets bijzonders te zien. Het komt ook niet meer terug en de hele verdere dag blijft ze in verwarring.

Ze vertelt niemand iets van wat ze gehoord en gezien heeft. Ze kan zelf nauwelijks onder woorden brengen wat het was. Een engel? Engelen openbaren zich weleens aan mensen. Ze heeft die bijbelse verhalen zo dikwijls gehoord. Maar aan háár? Waarom? Wat wil die engel van haar? Als het tenminste echt een engel was en ze niet gewoon last van de warmte had. Hoe langer ze erover nadenkt, hoe meer ze gaat twijfelen aan wat ze meende te zien.

’s Nachts ligt ze met haar ogen wijdopen tussen haar broers en zus in bed. Jean snurkt, maar dat is het niet wat haar wakker houdt. Ze wacht. Iedere keer als ze haar ogen dichtdoet is ze bang dat ze weer zo’n stem zal horen.

Maar het slaapvertrek blijft donker en stil.

Jehanne slaat het laken terug en stapt over Cathérine heen het bed uit. Ze duwt het kleine luik open; de warme nachtlucht streelt haar gezicht. Met wild kloppend hart kijkt ze naar buiten. De grote

boom in de hoek van de tuin verheft zich donker maar roerloos boven het stenen bankje waar ze zo graag zit, en waar ze het gezicht zag zweven. Als er echt een stem was, laat hem dan nu weer komen, denkt Jehanne en ze kijkt strak in de richting van de boom. Ergens krast een uil. Er ritselt iets in de struiken, maar verder roert zich niets in de donkere nacht.

In de koelte van de dorpskerk ligt Jehanne urenlang op haar knieën, zonder zich iets aan te trekken van de harde houten bank. Hier voelt ze zich op haar gemak, hier kan ze rustig nadenken zonder gestoord te worden.

De geur van paardenmest van buiten vermengt zich met de wierook in de kerk tot een sterk geurende mengelmoes die haar doezelig maakt. Ze weet dan ook even niet wat haar overkomt als een verblindend licht haar onverwacht tegemoet straalt.

Ze knippert met haar ogen en meteen hoort ze een donkere, fluweelzachte stem boven haar.

‘Jehanne, ik ben gekomen om je te zeggen dat je je goed moet gedragen. Wees gehoorzaam, Jehanne, en God zal je bijstaan.’

Ze kijkt met een ruk op en ziet de vage contouren van een mannengezicht; hetzelfde als ze de eerste keer in de tuin zag.

Haar hart klopt fel tegen haar ribben.

Dit is geen hersenschim! Het gezicht is even werkelijk als het gezicht van haar vader en moeder en de stem is duidelijk verstaanbaar. Angstig kijkt ze omhoog.

‘Wie bent u?’ fluistert ze.

‘Ik ben door de hemelse Vader gezonden om je te vertellen dat jij Frankrijk zult verlossen. Ik ben niet alleen. Sainte-Cathérine en Sainte-Marguérite zullen spoedig ook aan je verschijnen. Doe wat zij je aanraden, want dit alles gebeurt op last van Onze Lieve Heer.’

Jehanne vouwt haar handen. Alle vragen die haar de laatste tijd hebben beziggehouden, verstommen in haar. Ze kan alleen maar

sprakeloos kijken. Ze heeft het zich niet verbeeld! Het felle licht waarin ze kijkt zou nog afkomstig kunnen zijn van de kaarsen op het altaar, maar dat gezicht...

Haar ogen vliegen naar het wandkleed aan de muur, oplichtend in het licht van tientallen rustig brandende kaarsen. Ze hoeft niet dichterbij te komen om de afbeelding te bekijken, want die heeft ze haar hele leven al gezien: het is de zwevende gestalte van de aartsengel Michaël, beschermheilige van de dauphin, de kroonprins van Frankrijk.

Na de aartsengel Michaël verschijnen inderdaad Sainte-Catherine en Sainte-Marguérite aan haar, als ze op een ochtend alleen thuis is. Jehanne zakt op haar knieën op de stoffige vloer. Een melodieuze stem bereikt haar oren.

‘Wees voorbereid, Jehanne. Jij zult de dauphin te hulp komen.’

‘Hoe?’ fluistert Jehanne. ‘En wanneer? Half Frankrijk is al bezet!’ Maar op deze vragen krijgt Jehanne geen antwoord. De stem vertelt haar slechts dat ze een goed leven moet leiden, vaak naar de kerk moet gaan, en dat ze zich op een dag zal aansluiten bij het Franse leger.

Wanneer de verschijningen zijn verdwenen slaat Jehanne een kruis en komt overeind. Als in een droom loopt ze het erf af, naar het kleine beboomde pleintje voor de kerk, en kijkt uit over het land. Daar strekt het dal van de Meuse zich uit, met beboste heuvels en groene velden. Ze loopt naar de oude brug die de Meuse overspant en daalt af naar de waterkant. Het rustig voortkabbellende water brengt haar tot kalmte. Ze probeert te bevatten wat haar is overkomen.

Op een dag zal zij Frankrijk redden. Dat klinkt ongelooflijk! Zij, een meisje van dertien? En als ze dan nog van adel was geweest... Edelen staan immers heel dicht bij God. Omdat haar vader dorps­hoofd is, heeft hij wel contact met de plaatselijke adel; er komen

zelfs edelen bij hen over de vloer om over de belastingen te praten. Maar zelf horen ze gewoon tot de boerenstand.

Ze denkt aan de legende van de Maagd. Een jong meisje uit de Lorraine... Zij woont in de Lorraine! Zou die legende soms betrekking op háár hebben? Dat kan toch niet waar zijn!

Aan de andere kant is het de enige logische verklaring waarom de aartsengel Michaël en de heiligen aan haar verschenen zijn.

Lange tijd zit Jehanne aan de waterkant, terwijl er meer vragen dan antwoorden in haar opkomen. Tenslotte komt ze overeind en loopt naar de kerk. De herstelwerkzaamheden zijn nog steeds in volle gang en pastoor Fronté staat tussen de werklui, gekleed in een bruine pij vol schroeiplekken.

‘Vader, kan ik u even spreken?’ vraagt Jehanne.

‘Natuurlijk, Jehannette. Zeg het maar.’

Jehanne ontwijkt een ladder die bijna tegen haar hoofd zwiept.

‘Laten we eerst een rustige plaats opzoeken.’ De pastoor neemt haar bij de elleboog en voert haar mee naar de hof achter de kerk. De zomer loopt ten einde en de eerste roodbruine bladeren liggen op de grasperken. Maar de zon is nog warm en schijnt tussen de takken van de bomen door in Jehannes gezicht.

‘Waar wilde je me over spreken, Jehannette?’ vraagt pastoor Fronté vriendelijk. Hij mag Jehanne graag. Ze is een rustig, hardwerkend meisje en ongetwijfeld een van de vroomste gelovigen uit zijn parochie.

‘Vader, is er weleens een engel aan u verschenen?’ vraagt Jehanne, terwijl ze langzaam voortlopen.

‘Een engel?’ Een trek van verbazing glijdt over het gegroefde gezicht van de geestelijke. ‘Nee, kind, helaas nog nooit.’

‘Helaas?’

‘Natuurlijk. Het is een groot voorrecht om door een engel te worden bezocht. Een voorrecht waarop maar een enkeling zich kan beroepen.’

‘Dus... u gelooft wel dat het kán. Ik bedoel, aan edelen natuurlijk zeker, maar aan gewóne mensen... aan, bijvoorbeeld, een meisje als ik.’

De pastoor glimlacht.

‘Welzeker, als God daarmee een bedoeling zou hebben.’

‘Wat voor bedoeling had God ermee om een engel te laten verschijnen aan Marie d’Avignon?’

‘Ik weet het niet, Jehanne. Marie d’Avignon bracht hoop. Ze voor-spelde dat ons land nog vele rampen zou moeten doorstaan, maar ook dat er op een dag redding zou komen.’

‘Van een Maagd uit de Lorraine.’

‘Ja. Voor veel mensen is dat een troost. Ze geloven erin, ze wachten erop.’

‘Ja...’

‘En jij wacht er ook op?’ De pastoor kijkt haar vriendelijk aan. ‘Als het de Heer behaagt om ons te helpen, kan het niet lang meer duren, mijn kind.’

‘Nee,’ zegt Jehanne.

De zomer gaat voorbij en herfstregens veranderen Domremy in een slijkpoel, waarin de varkens dankbaar rondwroeten. De smalle, kronkelende Meuse is buiten haar oevers getreden en zet een deel van de weilanden blank. In het dorp zelf worden de afvoer-geulen, die op de Meuse uitkomen, steeds breder.

Net als haar broers werkt Jehanne thuis volop mee. Cathérine trouwt met Colin Le Maire, de burgemeester van Greux, en gaat het huis uit. Jehanne mist haar zus en zoekt haar zo vaak mogelijk op.

De donkere dagen breken aan en het werk op het land ligt stil, maar er is nog genoeg te doen. Het graan moet worden gedorst en er is veel achterstallig onderhoud aan hekken en schuren. Na Maria-Lichtmis, begin februari, wordt het werk op het land alweer

hervat. De akkers worden geploegd en ingezaaid. En dan kondigt zich langzaam maar zeker het voorjaar weer aan. Het wordt warmer, de knoppen aan de bomen botten uit en de weiden bloeien. Op een dag treft Jehanne Bertrand de Poulengy, een edelman uit Vaucouleurs, bij hen thuis aan. Hij is in gesprek met haar vader en Jehanne trekt zich snel terug. Om het hoekje van de deur neemt ze de edelman op. Wat een prachtige kleren hebben die edelen toch. En dan die kleuren! Hemelsblauw, scharlakenrood en alles in prachtige, glanzende stoffen. Ze voelt zich opeens erg armoe-dig in haar versleten rode jurk.

Haar vader kijkt op en ziet haar om het hoekje van de deur gluren. 'Jehanne! Breng ons eens iets te drinken!'

Jehanne trekt haar jurk recht en stapt naar binnen. Ze schenkt twee bekers wijn in en zet ze voor haar vader en de edelman neer. 'Alstublieft, heer,' zegt ze.

Bertrand de Poulengy knikt haar toe.

'Je dochter groeit op, Jacques,' merkt hij op.

'Ja,' zegt Jacques met een verstrooide blik op Jehanne.

'Je oudste dochter is inmiddels getrouwd, nietwaar?'

'Cathérine? Ja, met de burgemeester van Greux.'

'Een goede partij. En Jehanne?'

'Voor Jehanne heb ik nog niemand op het oog, maar dat heeft geen haast. Ik geef mijn dochter niet aan de eerste de beste.'

Bertrand de Poulengy lacht, half geamuseerd, half neerbuigend.

'Nee, vast niet. De familie d'Arc heeft het altijd al een beetje hoog in de bol gehad.'

'Ik trouw niet. Met niemand,' komt Jehanne opeens tussenbeide met zachte maar vastberaden stem.

De twee mannen kijken haar verbaasd aan.

'Waar bemoei jij je mee? Vooruit, wegwezen!' gebaart Jacques geërgerd.

Jehanne draait zich om en loopt de kamer uit. Voor ze de deur

achter zich sluit kijkt ze nog even naar Bertrand de Poulengy, die haar nakijkt, geschokt over zoveel brutaliteit. Jehanne beantwoordt zijn blik met een rustig zelfvertrouwen. Ze mag dan een meisje uit de boerenstand zijn, de aartsengel Michaël is aan háár verschenen.

De oorlog komt angstwekkend dichtbij. Regelmatig trekken er soldatentroepen, oorlogsslachtoffers en vluchtelingen langs Domremy. Als Jehanne de kans krijgt spreekt ze hen aan. Ze biedt hun eten en drinken aan, prikt blaren door, verwisselt vuile verbanden en... hoort hen uit.

‘Rouen is gevallen. Heel Normandië is bezet,’ vertelt een Franse soldaat op weg naar huis terneergeslagen.

‘Straks nemen de Engelsen Orléans ook nog in en dan is het echt gebeurd met Frankrijk,’ zegt de rondreizende pelgrim die bij Jehanne thuis een gastvrij onthaal krijgt.

Een groepje speellieden drinkt een slok water uit de pomp op het erf en Jehanne vangt flarden van gesprekken op.

‘De Engelsen zijn van plan om hun koning te laten zalven en kronen in Reims en mon Dieu, het zal ze nog lukken ook! Onze dauphin doet helemaal niets om ze tegen te houden!’

‘Tja, als je eigen moeder meer in de Engelsen ziet en partij tegen je kiest...’

Ieder nieuwtje over de oorlog, ieder berichtje over de koninklijke familie neemt Jehanne in zich op. Langzaam maar zeker krijgt ze steeds meer inzicht in het verloop van de oorlog.

De opmars van de Engelsen schrijdt onverbiddelijk voort. Koningin Isabeau, de moeder van de dauphin, heeft een verdrag gesloten met de Bourgondische hertog Philips. Omdat ze meent dat haar persoonlijke belangen en eigendommen beter bewaakt worden onder de heerschappij van een Engelse koning, heeft ze verklaard dat haar zoon Charles, de dauphin, een onecht kind is. Een bastaard, die geen enkel recht heeft op de Franse troon.

Die verklaring doet zelfs de fanatiekste aanhangers van de dauphin twijfelen. De dauphin een onecht kind? Het zou waar kunnen zijn... Zijn vader, wijlen koning Charles VI, was krankzinnig en koningin Isabeau stond bekend om haar vele buitenechtelijke affaires. De dauphin twijfelt zelf nog het hevigst aan zijn rechten, verschuilt zich aan het hof in Chinon en laat de Engelsen profiteren van al die verdeeldheid onder de Fransen.

Jehanne hoort de verhalen rustig aan.

‘Natuurlijk is de dauphin de rechtmatige troonopvolger,’ zegt ze tegen de soldaat die ze een stuk brood en slok melk geeft.

‘Daar gaan we van uit, maar geen mens die dat echt zeker weet, meisje,’ zegt de soldaat vermoeid. Hij bedankt voor het brood en de melk en gaat verder, de slingerende weg langs Domremy op.

Jehanne kijkt hem afwezig na. Ze ziet de in de modder wroetende varkens niet, noch het lawaaiige groepje kinderen dat een kip voor de slacht probeert te vangen. In gedachten is ze aan het hof en staat ze voor de neerslachtige Charles VII, van al zijn aanzien beroofd. Iemand moet hem overtuigen van zijn rechten, hem zijn zelfvertrouwen teruggeven. Want hij is de rechtmatige troonopvolger, de zoon van de koning. Waarom zou God anders de moeite nemen de dauphin te hulp te komen?

Jehanne moet zich een keer tegenover haar vriendinnen verspreken hebben, want als ze op een dag op het punt staat om met het vee naar de weide te gaan, komt haar vader achter haar aan.

‘Wat is dat voor verhaal over meegaan met soldaten?’ snauwt hij haar toe.

Jehanne schrikt, maar herstelt zich meteen. Ze draait zich om en zegt glimlachend: ‘Zeker Hauviette en Mengette weer, met hun rare verhalen.’

‘De vraag is waar zulke verhalen vandaan komen.’ Jacques d’Arc kijkt zijn dochter strak aan. ‘Ik kan het de mensen niet kwalijk

nemen dat ze praatjes over je rondstrooien. Je bent zo veranderd...'

'Ik doe toch niets verkeerd!'

'Nee... ' Jacques kijkt haar peinzend aan. Nee, ze doet niets verkeerd. Integendeel zelfs. Ze bidt, ze vast, ze biecht. Het is alsof ze nergens anders meer belangstelling voor heeft dan voor haar geloof.

Behalve dan voor al die vreemdelingen die hun dorp passeren, met hun verhalen over een wereld ver buiten Domremy. Volgens Hauviette heeft Jehanne gezegd dat ze wel mee zou willen en vannacht heeft hij over zijn dochter gedroomd, waarschijnlijk naar aanleiding van dat rare verhaal over die soldaten. In zijn droom liet ze zich overhalen mee te trekken met een stel bandeloze soldaten, op zoek naar avontuur en plezier. Over zijn lijkt!

Jacques haalt het paard uit de stal en spant het voor de wagen, die al klaarstaat op het erf. Jehanne kijkt verontrust toe. Ze kent die grimmige uitdrukking op haar vaders gezicht.

Isabelle komt het huis uit.

'Waar ga je naartoe?'

'Naar Toul.'

Jehanne onderschept haar moeders berustende knikje.

'Maman?' vraagt ze.

Maar Isabelle doet alsof ze haar niet hoort en loopt haastig het huis in.

Aan het einde van de dag is Jacques terug. Hij pakt de wijnkan en schenkt zijn tinnen beker vol.

'Cathérine kwam vanmiddag even langs,' vertelt zijn vrouw.

'Hoe gaat het met haar?' vraagt Jacques.

'Goed. Ze is al aardig gewend aan het leven in Greux.'

Jacques knikt tevreden.

'Mooi. Het is een goed huwelijk dat we voor haar hebben gesloten. Minstens zo goed als dat van Jehanne.'

‘Wat?’ Jehanne kijkt met een ruk op van haar naaiwerk.

‘Je huwelijkscontract is vandaag opgesteld en getekend.’

‘Een huwelijkscontract? Daar heeft u het nog nooit over gehad!’

‘Nee, maar ik liep er al een tijd over te denken. Iedere keer als ik in Toul moest zijn vroeg Etienne naar je. Pas toen ik hoorde dat hij een geschikte partij zocht voor zijn zoon, realiseerde ik me dat hij in jou geïnteresseerd was.’

Jehannes mond wordt droog.

‘Zijn zoon? Maar... ik ken die jongen helemaal niet! Waarom heeft u me daar nooit iets over gezegd? Ik...’ Jehanne begint te stamelen, haar gezicht verliest alle kleur. ‘Ik kan niet met hem trouwen,’ fluistert ze.

‘Hoe bedoel je, je kunt niet met hem trouwen? Het is allemaal al geregeld! Ik heb je al aan hem beloofd, het contract is vanmiddag gesloten,’ zegt Jacques.

Jehanne zit doodstil op haar stoel. Het bloed bonst tegen haar slapen. Ze ziet dat haar moeder iets zegt, maar haar stemgeluid komt van ver en bereikt haar niet. Iedereen beweegt vertraagd, met vervormde stemmen. Dan komt ze weer tot zichzelf en merkt dat haar moeder nog steeds tegen haar praat.

‘Ik begrijp niet waarom je schrikt, Jehannette. Je doet alsof we je zomaar aan de eerste de beste uithuwelijken. We hebben zoveel mogelijk rekening gehouden met jouw wensen! Hij is jong en vriendelijk, en erg ingenomen met een huwelijk met jou. We hadden een slechtere echtgenoot voor je kunnen kiezen.’ Isabelles stem klinkt zacht en verwijtend en Jehanne leest de teleurstelling in haar ogen.

Jehanne kijkt naar haar naaiwerk, maar haar handen liggen stil.

‘Hoe zit dat met die kalveren van Arnauld?’ vraagt Jacques aan Jean, wanneer ze de volgende dag aan het middagmaal zitten. ‘Heb je nog gehoord of hij ze wil verkopen?’